

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

Dopolnitev Osnutka zakona varni hrani in krmi (ZVHK) v javni obravnavi

Povezava:

<https://e-uprava.gov.si/si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=17500&lang=si>

V marcu 2025 je bil organiziran zanimiv posvet z naslovom "Kaj pa bomo jutri jedli?", ki ga je na celjskem sejmu Altermed Flora organiziralo Združenje Ekoci in društvo Samooskrbni.net. Iskali so odgovore na pomembna vprašanja glede prehranske varnosti tudi v luči prihajajoče zakonodaje, ki bo močno vplivala na prihodnost. Na posvetu so se izoblikovala jasna sporočila, ki jih bodo organizatorji s pobudami naslovili na odločevalce. Kupci želijo vedeti, brez kakšno hrano kupujejo možnosti zavajanja in biti prehransko varni z več zdrave hrane pridelane v Sloveniji, Podana so bila stališča, da naj država omogoči svobodno pridelavo hrane brez birokratskih ovir, okrepi podeželje ter ustavi propadanje predvsem manjših kmetij in razglasi Slovenijo za eko regijo, sprejme ustrezno zakonodaje za povečanje samooskrbe prav tako naj razmisli o vpisu pravice do svobodne pridelave hrane v ustavo (podobno kot vpis do pravice dostopa do vode).

Združenje Ekoci in Samooskrbni.net s podporo somišljenikov in na podlagi izhodišč s posveta z naslovom »Kaj pa bomo jutri jedli« ter z dodatno zbranimi podpisi podpore in s sodelujočimi združenji in društvi: Ognjič, Zveza biodinamičnih društev Slovenije in Semenarska hiša Amarant, k predlogom k ZKme-2 podajamo dodatke oz. spremembe na naslednjih področjih:

- 1. Dopolnitev zakonodaje ZAKON O VARNI HRANI IN KRMI ZVHK » novel food« - novih živilih«: zuželke, nove genomske tehnike pridelave rastlin in patentiranje semen, hrana prihodnosti pridelana z bionžineringom**
- 2. Dopolnitve zakonodaje na področju novih genomskih tehnik Ngt 1 in patentiranju semen**

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

V nadaljevanju so navedeni argumenti in vpisane in predvidene dopolnitve - spremembe zakonov po področjih, ki bodo sledili ciljem predlaganih pobud

- 1. UTEMELJITEV, OBRAZLOŽITEV zakaj je potrebno sprejeti dopolnitve zakonodaje »o novih živilih«**
2. Iz gradiva objavljenega na spletnih straneh <https://ekoci.si/> in <https://www.samooskrbni.net/> je razvidno, da si ljudje želijo v verigi prehranske varnosti uveljaviti pravico, da nedvoumno vedo kaj kupujejo, Predlagajo, da mora biti hrana, **ki vsebuje žuželke, jasno označena na deklaraciji – tudi s sliko žuželke ter barvno in odstotno označitvijo vsebnosti**, ne le z slovenskim in latinskim imenom žuželke, kot to določa zakonodaja, saj takšna označba za večino kupcev ni prepoznavna. Hrana, ki vsebuje žuželke in tudi tako imenovana **»nova živila«**, ki jih določa **Uredba EU 2015/2283, ter hrana, ki nastaja v laboratorijih, z genskim inženiringom ali raste na hidroponski način ali drugače in ne zraste v zemlji, naj bo v trgovinah zložena v posebnih oddelkih in dodatno označena**, da bo kupec jasno vedel, da ta hrana ni plod kmetijske pridelave v naravi in bo uspel cene primerjati med sabo.

Hrana, ki vsebuje žuželke, mora biti jasno označena s slovenskim in latinskim znanstvenim imenom, skladno z obstoječo zakonodajo. Glede na trenutne oznake, zlasti na kruhu in nepakiranih izdelkih, kjer je informacija pogosto le na označevalni ploščici, obstaja velika verjetnost, **da potrošnik ne bo mogel prepoznati ali živilo vsebuje žuželke ali je bilo proizvedeno z bioinženiringom, zato je bolj prepoznavno označevanje nujno**

2. UTEMELJITEV, OBRAZLOŽITEV zakaj je potrebno sprejeti dopolnitve zakonodaje na področju novih genomskih tehnik in patentiranja semen

Predlagajo tudi, da naj država ne implementira oz., da **naj ne vključi v nacionalno zakonodajo uredbe EU, ki bi omogočala proizvodnjo "GSO" hrane oz. pridelavo rastlin z novimi genomskimi tehnikami v naravi in omogočala patentiranje semen**. Takšna hrana in semena naj bi bila celo neoznačena hkrati pa raziskave še ne zagotavljajo zadostnih informacij o vplivih tovrstnih semen in rastlin na biotsko pestrost narave, na zdravje narave, opraševalcev in ljudi.

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

Na ravni EU je treba določiti **obvezno označevanje**, da so semena in hrana **plod genskega inženiringa, v Sloveniji pa se naj zadrži izvajanje te zakonodaje, dokler ne bo dovolj raziskav na tem področju.**

Vlada RS je 10.11.2023, na 79. seji s področja kmetijstva, gozdarstva in prehrane obravnava in sprejela 7 točk med drugimi Predlog stališča Republike Slovenije do Predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih.

<https://www.gov.si/novice/2023-11-10-odlocitve-z-79-seje-vlade-s-podrocja-kmetijstva-gozdarstva-in-prehrane/>

Citiram GOV.SI: » Vlada je sprejela predlog stališča Republike Slovenije do Predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih ter o spremembi Uredbe (EU) 2017/625, 54913-47/2023.

Slovenija se zaveda potenciala rastlin, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, saj predstavljajo možnost za prilagoditev kmetijstva na aktualne podnebne razmere. Zato pozdravljamo namen in cilje Predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih ter o spremembi Uredbe (EU) 2017/625 (predlog uredbe o NGT). Slovenija se strinja z enotno urejeno regulacijo teh proizvodov na ravni EU ter da se NGT produkte, ki so pridobljeni z novimi genomskimi tehnikami razdeli v dve kategoriji rastlin, kot izhaja tudi iz sodbe Evropske unije v zadevi C-528/16 iz julija 2018.

Predlog uredbe določa, da je za rastline, pridobljene z novimi genomskimi tehnikami, ki so primerljive z naravno prisotnimi ali običajnimi rastlinami oziroma pridobljene s konvencionalnimi tehnikami žlahtnjenja, tako imenovane rastline NGT1 potrebna prijava za namerno sproščanje, ni pa zahtevana prijava za dajanje proizvodov na trg. To pomeni enake zahteve, kot za konvencionalno vzgojene rastline, torej so proizvodi izvzeti iz zahteve po obveznem označevanju prisotnosti. To temelji na ugotovitvi Evropske agencije za varnost hrane (angleško European Food Safety Authority - EFSA), da pri tehnologiji, ki se uporablja za rastline NGT1 (tarčna mutageneza ali cisgeneza) ni posebnih nevarnosti glede tveganj za zdravje ljudi in živali ter okolje.

Za razliko od rastlin NGT1 so rastline, pridobljene z bolj zapletenimi modifikacijami (rastline NGT2), predmet ocene tveganja in postopka odobritve, podobno kot velja za gensko spremenjene organizme.

Ob tem se ohranja prepoved uporabe rastlin NGT1 in NGT2 (kot velja za GSO) v ekološkem kmetovanju. Države članice EU pa bodo morale sprejeti ukrepe za preprečevanje »kontaminacije« in zagotoviti, da lahko obe vrsti proizvodnje obstajata vzporedno.

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4,3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

Republika Slovenija se zavzema in bo podprla takšne zakonodajne rešitve, ki bodo temeljile na jasnih razmejitvah predlaganih kategorij rastlin NGT 1 in NGT 2 in dobro definiranih merilih enakovrednosti rastlin, razdelanih metodologijah in konceptih ter načelih, ki jih je treba upoštevati v okviru primerne ocene tveganja produktov novih genomskih tehnik. Za Republiko Slovenijo je ključno, da je zakonodajni okvir osnovan na znanstvenem pristopu in zagotavljanju sledljivosti proizvodov, vključno z detekcijo in identifikacijo ter označevanjem, ob upoštevanju previdnostnega načela.

V Sloveniji zagovarjamo stališče, da je treba področje obravnavati in urejati z vso previdnostjo tudi z vidika biološke varnosti. V predlog je zato treba vpeljati primerno oceno tveganja za okolje in ocene varnosti za ljudi in biotsko raznovrstnost ter slediti načelu previdnosti, da se zagotovi visoka raven varovanja zdravja ljudi, biotske raznovrstnosti ter okolja, vključno s potencialnimi vplivi nanje. Zagotoviti je treba soobstoj pridelave tovrstnih rastlin z ekološkim kmetijstvom in s pridelavo rastlin, ki ne vključujejo uporabe gensko spremenjenih organizmov.

Potrebno je spremljanje razvoja in prisotnosti z NGT pridobljenih rastlin in proizvodov na trgu ter natančna ocena vseh spremljajočih vplivov, zato zagovarjamo pristop po načelu »od primera do primera« za preučitev posamezne rastline, pridobljene z novimi genomskimi tehnikami.

Za Slovenijo je pomemben vidik ohranjanje zaupanja potrošnikov in omogočanje svobodne izbire vsem deležnikom v prehranski verigi. Republika Slovenija zato opozarja na potrebo po označevanju semenskega materiala in produktov.

Nove genomске tehnike dodatno odpirajo druga vprašanja, o katerih je potrebna širša in poglobljena razprava, kot so na primer njihova uporaba z vidika uporabe genskih virov, patentna zaščita, žlahtniteljske pravice, sožitje z ekološkim kmetovanjem in realni potencial prispevka novih genomskih tehnik za prehod na trajnostne sisteme pridelave.

Republika Slovenija zastopa stališče, da se morajo bistveni vsebinski elementi predloga, kot je priprava kriterijev za izvajanje zakonodaje s področja novih genomskih tehnik, urediti v samem zakonodajnem predlogu, ne pa v delegiranih aktih, ki se sprejemajo po enostavnejšem postopku.

3. PREDLAGANE SPREMEMBE Zakona o varni hrani in krmi (ZVHK)

Obrazložitev : Vlada RS je 10.11.2023, na 79. seji s področja kmetijstva, gozdarstva in prehrane obravnava in sprejela 7 točk med drugimi Predlog stališča Republike Slovenije do Predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih. Republika Slovenija zastopa stališče, da se morajo bistveni vsebinski elementi predloga, kot je priprava kriterijev za izvajanje zakonodaje s področja novih genomskih tehnik, urediti v samem zakonodajnem predlogu,

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4,3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

ne pa v delegiranih aktih, ki se sprejemajo po enostavnejšem postopku. Vlado pozivamo, da spremeni svoje stališče in, da sprejme predlagane spremembe v 58. členu (nova živila) ZVHK.

Zaradi tega, ker že sedaj ni jasno katera hrana je pridelana naravno, v zemlji in katera je bila vzgojena s hidroponsko tehniko (v prihodnosti se bo prodajala še drugače vzgojena generična hrana) predlagamo spremembo **51.člena ZVHK (VI: posebne določbe za živila).**

<https://e-uprava.gov.si/si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=17500&lang=si>

V 51. členu je ZVHK je navedeno:

51. člen (informiranje potrošnikov o živilih in označevanje) predlagamo spremembo 51. člena ZVHK tako, da se za zadnjo, 13. alinejo vnesejo nove alineje, ki glasijo:

(14) **Hrana, ki vsebuje žuželke mora biti poleg tega, da je jasno označena s slovenskim in latinskim imenom žuželke kot določa dosedanja zakonodaja tudi s sliko žuželke, ki je v hrani in pobarvana v odstotku vsebnosti ki je dodana glede na odstotek vsebnosti.**

(15) **Vsa hrana, ki ni pridelana v zemlji mora biti zložena na posebnih oddelkih v trgovinah ali na voljo kupcem v manjših specializiranih trgovinah: »Novel Food-nova hrana« (hidroponska, akvaponska, airponska ter hrana proizvedena v laboratorijih, vključno s hrano iz žuželk), Tako hrana kot oddelki morajo biti jasno označeni za kakšne način pridelave gree Oznaka mora nedvoumno obveščati potrošnike, da ta hrana ni rezultat tradicionalnega kmetijskega postopka. Potrošniki morajo imeti možnost **primerjati ceno, energijsko in kakovostno vrednost** take hrane v primerjavi s klasično pridelano hrano. Takšna hrana mora biti:**

- jasno označena kot "**Alternativno pridelana hrana**",
- ločeno shranjena na posebnih oddelkih v trgovinah, ločeno od tradicionalno in ekološko pridelane hrane,
- na voljo v specializiranih trgovinah, namenjenih novi generaciji prehrabnih proizvodov.

(16) **Tudi uvožena hrana, ki je pridelana s pomočjo bioinženiringa, mora imeti jasno oznako na embalaži, ki zavzema vsaj eno tretjino površine deklaracije in vključuje oznako: "Pridelano z bioinženiringom".**

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

(17) Vsa živila, ki se prodajajo na območju Republike Slovenije, **morajo biti označena** skladno z **nacionalno zakonodajo** ter upoštevati pravila o jasnem informiranju potrošnikov.

(18) **Inšpekcijski nadzor** nad pravilnim označevanjem živil se mora **poostri**, da se zagotovi spoštovanje zakonodaje in prepreči zavajanje potrošnikov. Republika Slovenija se zavezuje k doslednemu nadzoru uvoženih izdelkov, vključno s tistimi iz držav članic EU, ter k uvedbi dodatnih standardov za označevanje, ki bodo skladni z najboljšimi praksami iz držav kot so ZDA, Japonska in druge. Poseben nadzor mora biti vzpostavljen tudi za spletno prodajo takšnih izdelkov.

(19) **Pristojne institucije** morajo sprejeti ustrezne **podzakonske akte**, ki bodo natančno določili kriterije in zahteve glede označevanja ter nadzora nad izvajanjem teh določil v trgovinah in proizvodnji hrane.

2.6. Predlog spremembe – dopolnitev 7. členu (podzakonski predpisi) ZVHK je navedeno:

Vlada oziroma ministrica ali minister, pristojen za varno hrano in krmo (v nadaljnjem besedilu: minister) oziroma minister, pristojen za zdravje, izdaja podzakonske predpise, predvidene v določbah tega zakona, ter druge predpise, potrebne za izvajanje tega zakona in predpisov Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: predpisi Unije), ki se nanašajo na vsebino tega zakona.

V skladu s trenutnim pravnim redom Evropske unije se živila, pridobljena z NGT, obravnavajo kot gensko spremenjeni organizmi (GSO), tudi če ne vsebujejo tujega genskega materiala. Ta opredelitev izhaja iz Direktive 2001/18/ES o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje.

2.8 Predlog - dopolnitev V 58. členu (nova živila) ZVHK je navedeno:

- (1) Izvajalci živilske dejavnosti lahko dajejo na trg, predelujejo ali uporabljajo le tista nova živila, ki izpolnjujejo pogoje, določene v predpisih Unije.
- (2) Za posvetovanje v skladu z drugim odstavkom 4. člena Uredbe 2015/2283/EU je pristojni organ Uprava.

Zaradi navedene utemeljitve predlagamo spremembo 58. člena ZVHK tako, da glasi:

1. V Republiki Sloveniji Sloveniji je prepovedana prodaja hrane pridelane s tehnologijo GSO ter z metodami NGT 1 in NGT 2 (kot so ciljna mutageneza, cisgeneza in podobne tehnike). Izvajalci živilske dejavnosti lahko dajejo na trg,

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4,3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

predelujejo ali uporabljajo le tista nova živila, ki izpolnjujejo pogoje navedene v dopolnjenem 51. Členu.

2. **Prepovedana je prodaja hrane**, pri kateri so bili uporabljeni postopki nanotehnologije, UV obsevanja, encimskega modificiranja ter sintetične biologije (vključno z mesom, gojenim iz celic), **dokler ne bodo izvedene neodvisne znanstvene raziskave, ki bodo potrdile odsotnost tveganja za zdravje ljudi**,
3. Uvajanje, gojenje, prodaja in uporaba proizvodov, pridelanih z uporabo novih genomskih tehnik (NGT) ali bioinženiringa, vključno s ciljno multigenezo, cisgenezo in sorodnimi metodami, **se prepove, dokler ne bodo izvedene celovite neodvisne znanstvene raziskave, ki bodo potrdile, da ni tveganja za zdravje ljudi, živali, biotsko raznovrstnost ter ekološko kmetovanje**.
4. Vse raziskave, povezane z uporabo teh tehnik, **morajo potekati izključno v zaprtih in omejenih prostorih, kjer se prepreči možnost kontaminacije naravnega okolja** ali obstoječih pridelovalnih sistemov.
5. **Vključiti ukrepe za soobstoj** (države članice lahko sprejmejo ukrepe za preprečevanje nenamerne prisotnosti z NGT pridobljenih rastlin kategorije 2 v drugih izdelkih) in sprejeti ukrepe za preprečevanje čezmejne kontaminacije.
6. V skladu s stališči Sveta sprejeti ukrepe s katerimi **bi se izognili nenamerni prisotnosti z NGT pridobljenih rastlin kategorije 1 pri ekološkem kmetovanju na svojem ozemlju..**
7. K področju o hrani predelani **iz semen za rastline z novimi genskimi tehnikami** in patentiranju semen izvzetje glede gojenja.
8. Uvest ukrepe za soobstoj

POVZETEK - POJASNILA

Podajamo še dodatne argumente, ki nakazujejo na to, da Sloveija lahko uvede tovrstno zakonodajo brez da bi kršila pravila EU redlagatelji pričakujemo da bodo vsi ukrepi in raziskave, povezane z uporabo teh tehnik ,potekale izključno v zaprtih in omejenih prostorih, kjer se prepreči možnost kontaminacije naravnega okolja ali obstoječih pridelovalnih sistemov. (Gojenje in prisotnost rastlin, pridobljenih z novimi genomskimi tehnikami: Izvzetje glede gojenja: v skladu z mandatom Sveta Eu, ki je dostopno na : **Uradno sporočilo Sveta EU o novih genomskih tehnikah je dostopno na spletni strani Consilium EU:** [https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2025/03/14/new-genomic-techniques-council-agrees-negotiating-mandate/lahko države članice na svojem ozemlju prepovejo gojenje z NGT pridobljenih rastlin kategorije](https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2025/03/14/new-genomic-techniques-council-agrees-negotiating-mandate/lahko%20države%20članice%20na%20svojem%20ozemlju%20prepovejo%20gojenje%20z%20NGT%20pridobljenih%20rastlin%20kategorije) .

2.K področju o hrani predelani iz semen za rastline z novimi genskimi i tehnikami in patentiranju semen izvzetje glede gojenja. (**v skladu z mandatom Sveta lahko**

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost

Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija;

www.ekoci.si; ekoci.si@gmail.com; Fb:Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen..

države članice na svojem ozemlju prepovejo gojenje z NGT pridobljenih rastlin kategorije 2).

3. Uvesti je potrebno ukrepe za soobstoj. (države članice lahko sprejmejo ukrepe za preprečevanje nenamerne prisotnosti z NGT pridobljenih rastlin kategorije 2 v drugih izdelkih, poleg tega pa bodo morale sprejeti ukrepe za preprečevanje čezmejnne kontaminacije).

4. Trenutno veljavna **Evropska zakonodaja o novih živilih (Novel Food)** je urejena z **Uredbo (EU) 2015/2283**, ki določa pravila za odobritev in uporabo novih živil v Evropski uniji. Ta uredba je nadomestila prejšnjo **Uredbo (ES) št. 258/97** in prinaša poenostavljen postopek odobritve novih živil ter večjo preglednost za potrošnike, ki je že delno povzeta zgornjih členih

V upanju na upoštevanje predlogov vas lepo pozdravljamo.

- Za Združenje Ekoci s partnerji In gibanje Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen Irena Rotar, preds.in Mateja Rotar ,namestnica predsednice
- Za Društvo za celotno samooskrbo, Samooskrbni.net-Sanja Lončar in Alenka Šoštarich, sopredsednici
- Za društvo Ognjič – Katja Podergajs, predsednica
- Za Zvezo biodinmaičnih društev Slovenije - Sonja Vavken
- Za Amarant – Fanči Perdih, Amarant

- Strokovnjaki in sodelujoča povezana društva ter predstavniki ekoloških kmetov in sopolpisniki pobud (seznam se hrani v arhivu Ekoci, sladno z varstvom podatkov GDPR)

- ŽALEC 11.4.2025